

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Attityder till skönlitterär läsning hos högstadiepojkar med svenska som andraspråk

Författare: Sandra Axelsson
Handledare: Angela Marx Åberg
Examinator: Gudrun Svensson
Termin: VT15
Ämne: Svenska som andraspråk
Nivå: Grundnivå
Kurskod: 1SSÄ1E

Sammandrag

Studiens syfte har varit att undersöka vilka attityder pojkar som läser svenska som andraspråk på högstadiet i årskurs 9 har till skönlitterär läsning. Metoderna för att samla in data har varit intervjuer och enkätundersökningar med fem pojkar. PISA-studien från 2009 delade in läsengagemang i fyra kategorier. Denna indelning har legat till grund för analysen: intresse för läsning, självbestämmande och läsning, tal om läsning och läsvanor med fokus på motivation och attityder till läsning.

Av det analysmaterial som samlades in gick det att utläsa att pojkarna har en låg inre motivation beträffande läsning, vilket beror på att de upplever att de ofta inte själva får bestämma över när, var och hur de ska läsa. De tycker inte heller om att prata med sina vänner om läsning av skönlitterära texter. Fyra av fem informanter säger att de aldrig läser för nöjes skull utan bara när de är tvungna till det i skolan. I intervjuerna är ordet *tråkigt* frekvent återkommande hos samtliga informanter. Undersökningen visar att de inte får den hjälp de behöver för att välja böcker som intresserar dem och därför väljs ofta tunna böcker istället för sådana med ett intressant innehåll.

Nyckelord:

Svenska som andraspråk, attityder, läsengagemang, läsvanor, andraspråkspojkar i högstadiet

Attitudes towards reading fiction among 15 year old boys with Swedish as a second language

Innehållsförteckning

Sammandrag	i
1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
2 Bakgrund och tidigare forskning	2
2.1 Läsengagemang	2
2.2 Läsmotivation	2
2.3 Attityder till läsning	4
2.4 Läsvanor	5
3. Metod och genomförande	6
3.1 Insamlingsmetoder	6
3.2 Material och urval	7
3.3 Genomförande	9
3.4 Analysmetoder	11
3.5 Etiska ställningstaganden	12
4. Resultat	12
4.1 Intresse för läsning	12
4.2 Att själv få bestämma om sin läsning	14
4.3 Samtal om läsning	16
4.4 Läsvanor	17
5. Diskussion	19
6. Metodologisk diskussion	22
7. Slutsatser och kommande forskning	23
7.1 Slutsatser	24
7.2 Kommande forskning	24
Referenser	26
Bilagor	I
Bilaga 1: Enkät och intervjufrågor	I
Bilaga 2: Informationsbrev till eleven	VI
Bilaga 3: Informationsbrev till föräldrarna	VII

1. Inledning

Pojkars sviktande motivation och intresse för läsning blir ett allt större problem i den svenska skolan. Enligt PISA-undersökningen från 2009 blir pojkars läsförståelse allt svagare. Pojkarnas läsförståelseresultat når inte upp till genomsnittet för de 34 medlemsländerna i OECD. Samma negativa resultat upprepas vid PISA-undersökningar (Programme for International Student Assessment) från 2012. Undersökningen visar också att flickornas resultat är mycket bättre.

En annan grupp med svag läsförståelse är elever med svenska som andraspråk, som i den svenska skolan uppgår till 18 procent. Dessa elever når i allmänhet sämre skolresultat än infödda svenska elever (Wedin 2011:173). Wedins undersökning (2011:173) visar att deras bristande läs- och skrivfärdigheter är en av förklaringarna till varför elever med svenska som andraspråk inte når samma skolresultat som infödda svenskar. För att utveckla sin läsförmåga behöver eleverna i fråga öva på denna färdighet (Wedin 2011:187). Om det dessutom ofta finns ett motstånd till läsning blir avsaknaden av läslust en ord cirkel, som måste brytas (Molloy 2007:15) eftersom en bristande läsförmåga har negativa konsekvenser för den enskilda elevens framtida skolgång och yrkesliv. Sveriges samhällssystem bygger på att alla har en god läsförmåga, och den som inte har det riskerar att hamna utanför systemet (Wedin 2011:177).

1.1 Syfte och frågeställningar

Följande studie syftar till att undersöka inställningen och motivationen till litterär läsning hos fem pojkar med svenska som andraspråk i högstadiet. För att undersöka detta har följande forskningsfrågor formulerats med utgångspunkt i PISA:s definition av läsengagemang (OECD 2009:70):

- Hur ser informanternas intresse för skönlitterär läsning ut?
- Hur upplever de sitt självbestämmande beträffande läsning?
- Hur talar de om läsning med sina jämnåriga?
- Vilka läsvanor har de?

2 Bakgrund och tidigare forskning

Detta avsnitt behandlar och diskuterar centrala begrepp för undersökningen med utgångspunkt i tidigare forskning. De begrepp som kommer att fokuseras och diskuteras är *läsengagemang*, *inre och yttre läsmotivation*, *läsvanor* och *attityder* till läsning.

PISA-undersökningens resultat ifrån 2009 presenteras i en rapport som publicerades år 2010, *PISA 2009 Results: Learning to Learn- Student engagement, strategies and practices*. I denna rapport redovisas undersökningar av 15-åringars kunskaper och färdigheter i läsförståelse, matematik och naturkunskap. Genom bland annat läsförståelsetest har information om elevers läsförståelse samlats in (OECD 2009:30). Det visade sig att pojkar generellt har en sämre läsförståelse än flickor, inte bara i Sverige. I ett frågeformulär framkom vidare att elevernas intresse och attityder till läsning starkt påverkar deras läsförståelseresultat. De elever som ägnar sig åt litterär läsning som underhållning är de elever som också har den mest utvecklade läsförståelsen. De elever som uppvisar det minsta intresset för läsning är pojkar (OECD 2010:97).

2.1 Läsengagemang

I PISA-undersökningen delades läsengagemang in i fyra underkategorier: intresse, upplevt självbestämmande, social interaktion och läsvanor. En intresserad läsare är ofta den som är skicklig på att läsa men också den som läst flertalet olika texttyper och genrer (OECD 2010:69f). Motsatsen till engagerad och intresserad är den som sällan läser för nöjes skull och som inte heller läser olika typer av texter. Martin Widmark (2013), svensk barn- och ungdomsförfattare, hävdar även han under en av sina föreläsningar att lustfylld läsning hänger ihop med en välutvecklad läsförmåga och ett välutvecklat och abstrakt sätt att tänka.

2.2 Läsmotivation

Catarina Schmidt (2013) har studerat motivation till läsning och läsengagemang hos pojkar med svenska som andraspråk. Hennes studie ingår i ett forskningsprojekt som fokuserar på användning och utveckling av litteracitet i olika flerspråkiga sammanhang (2013:13). Till grund för den studien ligger PISA-undersökningen från 2009. Schmidt har studerat en elev med svenska som andraspråk och hans förutsättningar för att utveckla ett skriftspråk med hjälp av läsförståelse och läsglädje (2013:93).

Pojken går i årskurs 3 i grundskolan och han beskrivs som en ambitiös kille med en positiv attityd till läsning. Han visar genom aktivt deltagande under lektionerna att han är intresserad och motiverad att utveckla sin läsförmåga. Dock har han inte tillgång till litteratur i hemmet i den utsträckning han skulle behöva för att göra litteratur till ett naturligt inslag i vardagen (Schmidt 2013:99). Attityden till läsning i hans familj är generellt att de hellre tittar på tv än läser böcker (2013:99). I skolan får pojken ofta läsa böcker som inte intresserar honom och det gör i sin tur att han har svårigheter med att förstå det han läser. Pojken är motiverad till att läsa men han får inte de rätta redskapen för att utveckla sin läsning varken från hemmet eller från skolan (2013:103). Därför går hans utveckling långsamt framåt trots hans positiva attityd och vilja att lära. Enligt studien är detta ett bevis på att läsengagemang och läsförmåga är starkt sammankopplade (2013:107ff.).

Även John Guthrie, Solomon Alao och Jennifer Reinhart (1997), som arbetar vid NRRC (Nation Reading Research Center) har bedrivit forskning om läsengagemang och läsmotivation hos tonåringar. De har fokuserat på att förstå varför vissa elever inte har någon motivation eller inre drivkraft som gör att de läser på eget initiativ (1997:438). De har även gjort en distinktion mellan inre motivation och yttre motivation då motivation till läsning kan uppstå av olika anledningar. De menar att det finns både yttre och inre faktorer som gör att en elev känner sig motiverad eller inte motiverad till att läsa (1997:439). Den inre motivationen kommer av intresse för ämnet som ska läsas eller tillfredsställelse av läsning i sig. Denna typ av läsning sker för att eleven själv vill. Den egna viljan gör att eleven lättare utvecklar välfungerande lässtrategier än den som inte känner inre motivation. De inre motiverade eleverna har även lättare att se kopplingar och samband mellan olika texter och på så vis kan de nå en rikare förståelse av ett textinnehåll. Yttre motivation däremot uppstår när eleven exempelvis strävar efter ett specifikt betyg eller känner en tävlingsinstinkt utan att vara genuint intresserad av ämnet. En elev som motiveras av yttre faktorer når inte upp till samma komplexa användning av lässtrategier som en inre motiverad elev gör (1997:439). Det beror enligt Guthrie, Alao och Rinehart bland annat på att inre motiverade elever sammankopplar den information de läser med information som de tillägnat sig sedan tidigare, av ren vetgirighet. Detta ger ett komplext och utvecklat sätt att tänka samt ett mer kreativt sätt att använda sig av litteratur (1997:439).

2.3 Attityder till läsning

Begreppet attityd är ofta relaterat till intresse och engagemang. Begreppet har använts inom socialpsykologin sedan 1920-talet och ännu längre inom vetenskapen. Enligt Charles Darwin betyder attityd att någon gör ett känslomässigt ställningstagande till ett fenomen (Ekman 1998:22ff). Darwin menade att en människas attityd kan iakttas och förstås genom att observera och lyssna på personen i fråga (Ekman 1998:22ff). En liknande definition använder Peter Garrett i sin bok om attityder till språk (2010:19). Garrett har hämtat inspiration till sin definition av attityder från psykologen Gordon Allport (2010) som menar att attityder är ett invariant beteende som går att identifiera genom att iakttä en människas sätt att tala om och bete sig i förhållande till ett visst ämne (2010:19).

En person som intresserar sig för och inriktar sig på unga pojkars intresse och attityder i relation till ämnet läsning är didaktikern Gunilla Molloy. Molloy (2007) har författat boken "När pojkar läser och skriver". Där belyser hon pojkars läsintresse ur olika perspektiv och hon problematiserar det faktum att pojkars förmåga att läsa och skriva blir allt sämre. I en annan artikel som behandlar samma problematik har hon även uttalat sig om varför många pojkar inte ser sig själva som läsande personer (DN:2013:1). Hon menar att en anledning till varför pojkar inte vill se sig själva som läsande individer är att de tycker att läsning är omanligt. Trots det hävdar Molloy att långt ifrån alla pojkar är ointresserade av läsning, att många däremot tycker att det är svårt och att det orsakar dem stora problem i skolan (2007:8). Molloy framhåller att det stundtals är en missuppfattning från allmänhetens sida att pojkar inte vill läsa och menar att det faktiskt finns pojkar som är både intresserade och kompetenta läsare (2007:8). Problemet är att de inte vill identifiera sig som läsare och det händer ofta att de inte får det stöd som de behöver för att uppehålla ett läsintresse. Molloy menar att pojkarna bör ledas till den litteratur som inspirerar dem och därigenom kan ett intresse och en vilja till att läsa upprätthållas. Samma tendenser visar sig i Schmidts studie (Schmidt 2013:93) där den pojke som hon studerar har ett intresse och en vilja att läsa, men varken hemmet eller skolan hjälper honom att utveckla läsningen.

2.4 Läsvanor

Hur vi läser och vad vi läser i Sverige har studerats bl.a. av Ulf Fredriksson och Karin Taube. De har gjort en översikt över läsvanestudier för att kartlägga hur människor läser beroende på kön, ålder och socioekonomisk bakgrund med bland annat PISA- och PIRLS-studierna (Progress in International Literacy Study) som utgångspunkt (Fredriksson och Taube 2012). Vilka läsvanor en elev har är i högsta grad relevant när det talas om läsengagemang, vilket Fredriksson och Taube framhåller. Vilken typ av böcker eleven läser i kombination med hur ofta och när hen utför läsning är det som definierar vilka läsvanor personen har (Fredriksson och Taube 2012:59). I en annan artikel som behandlar samma ämne skriver Taube (2013) bland annat att pojkar ofta väljer att läsa tidningar framför skönlitteratur. Hon menar att texttypen kan vara avgörande för om pojkar läser eller inte och att de dessutom ofta vill att läsningen ska innehålla spänning på ett lättillgängligt vis (Taube 2013:1). Vidare menar Fredriksson och Taube att en människas attityd och förhållningssätt till litteratur också kan räknas till definitionen av begreppet läsvanor. Läsvanorna kan påverkas av läsförmågan liksom läsförmågan kan påverkas av läsvanorna. Ofta finns det också ett samband mellan elevernas läsvanor och de läsvanor som de är uppvuxna med i hemmet. Ett barn som vuxit upp med läsande föräldrar och föräldrar som läst för dem när de var små har större chanser att själv bli en läsande person då de fått en god introduktion till litterär läsning redan innan de började skolan (Fredriksson och Taube 2012:59).

Upplevelsen av att själv få bestämma över sin läsning är också en faktor som spelar in i huruvida ett läsengagemang utvecklas eller inte (OECD:2009). I PISA-studierna antas eleverna se en större meningsfullhet med att läsa om de tillåts vara med i processen av urvalet till det som ska läsas (OECD 2009:70). Social interaktion kring läsning är även det nära sammankopplat med läsengagemang (2009:70). En engagerad läsare förstår att läsning kan vara utvecklande även på ett socialt plan. Därför anses det vara den engagerade läsaren som talar om läsning och som delar med sig av sina läsupplevelser till andra människor (2009:70).

Annika Löthagen och Jessica Staaf startade år 2000 ett projekt i Botkyrka som idag är nationellt känt som "Läskampanjen". De har framför allt inriktat sig på hur man kan jobba språkutvecklande med hjälp av skönlitteratur (Löthagen och Staaf 2009) och menar att skönlitteratur kan användas i nästan allt lärande, inte bara på svensklektionerna.

Löthagen och Staafs verksamhet är ett fortbildningssamarbete med bokförlaget Liber om hur lärare kan hjälpa sina elever att utveckla läsengagemang och läslust. De vill bland annat informera om vikten av elevernas tilltro till sin egen läsförmåga för utvecklingen av ett intresse för läsning. De betonar också relevansen av att leda eleverna genom hela läsprocessen, allt från att hjälpa eleverna att välja böcker som intresserar och passar deras språkliga förmåga till att tala med eleverna om det de läst. I förlängningen hävdar de att detta kan ge en tilltro till den egna läsförmågan som sedan utvecklas till läslust (Löthagen och Staaf 2009:117). Läsningen i sin tur påverkar språket och tänkandet i en positiv riktning. Löthagen och Staaf önskar att fler ska förstå värdet av att nyttja skönlitteratur i undervisningen, inte minst för vidare språkutveckling, ett budskap som de vill sprida genom sin verksamhet (2009).

3. Metod och genomförande

Följande kapitel har fem underrubriker. Först förklaras hur och efter vilka principer materialet till studien samlats in (3.1). I avsnitt 3.2 presenteras studiens informanter och hur de valdes ut. Därefter beskrivs genomförandet av undersökningen (3.3) och dess analysmetoder samt hur transkriberingen av intervjuerna utförts (3.4). I det sista avsnittet behandlas etiska ställningstaganden i samband med studiens genomförande (3.5).

3.1 Insamlingsmetoder

För att samla in relevant material som besvarar mina frågeställningar har en metodkombination använts bestående av både kvalitativa intervjuer och enkätundersökningar (Denscombe 2009:149). Både enkäterna och intervjuerna besvarades av fem högstadi pojkar som har svenska som sitt andraspråk.

Enkätundersökningen är densamma som PISA använde 2009 (OECD:14f) bortsett ifrån att min enkät är reducerad till att behandla de frågor som är av vikt för mina frågeställningar. PISA:s enkät användes för att undersökningens resultat ska kunna jämföras med PISA-studiens. Enkäten är uppbyggd av påståenden där eleven ska ta ställning till hur mycket de håller med eller inte håller med om ett påstående. Den är strukturerad efter olika kategorier; om eleven, elevens familj och hem, elevens läsvanor, elevens biblioteksvanor och elevens strategier för att läsa och förstå texter. En enkätundersökning är att föredra då alla respondenter svarar på samma frågor vilket gör

materialet mer lättöverskådligt och respondenternas svar jämförbara med varandra (Denscombe 2009:208).

De intervjufrågor som konstruerades för min studie används som ett komplement till enkäten för att styra insamlingen av data till att beröra fler detaljer av det jag intresserar mig för i studien. Enkätfrågorna inledde datainsamlingen och efter varje avslutat område i enkäten tillades semistrukturerade intervjufrågor, som omfattar samma område som det precis frågats om i enkäten med skillnaden att intervjufrågorna var öppna för att eleven skulle kunna svara fritt på frågan utan att ha några fasta alternativ. Jag kunde därmed också ställa följdfrågor när så var lämpligt. Enkätundersökningarna och intervjuerna utfördes alltså samtidigt.

3.2 Material och urval

Studien bygger på fem informanter som alla är elever i en klass som jag träffade under min verksamhetsförlagda utbildning. Under perioden när jag träffade klassen uppvisade de ett svagt intresse för skolan som sådan. När läraren sedan bad dem att läsa en kortare text svarade pojkarna med att förklara för läraren hur tråkig och meningslös uppgiften var. Detta gjorde ett stort intryck på mig och jag ville direkt veta mer om hur deras attityder till läsning ser ut i största allmänhet. När denna uppsats sedan skulle skrivas växte idén fram att komma tillbaka till min VFU-skola för att träffa eleverna igen för att få svar på mina frågor om pojkarnas attityder till skönlitterär läsning. De informanter som handplockats till intervjuer och enkäter valdes ut av min före detta handledare på skolan, efter en avvägning vilka av pojkarna som verkade ha tid att delta vid det tillfälle jag skulle komma. Alltså var det till största del slumpen som avgjorde vilka informanter som valdes ut till min studie.

Informanterna kommer här att presenteras med fiktiva namn i syfte att skydda deras identitet. Florin var den första som kom till mig för att svara på enkäten och bli intervjuad. Han flyttade ifrån Afghanistan till Sverige för 6 år sedan. Nu bor han tillsammans med sin mamma, som är sjukskriven sedan tre år. När hon jobbade var hon verksam inom restaurangbranschen. Florins mamma läste inte för honom när han var liten eftersom hon inte är läskunnig. Då mamman inte själv studerat eller alls gått i skolan har det varit viktigt för henne att Florin lär sig läsa så att han kan plugga vidare och få en bra utbildning.

En annan informant, Mirza, kom till Sverige ifrån Bosnien för 5 år sedan. Han poängterar att han och hans familj inte flyttade för att de hade det dåligt utan för att de ville ha det bättre och för att Mirza och hans syskon skulle få en chans till bra utbildning. Mirza bor tillsammans med en syster och två bröder som alla är äldre än han själv. Hans pappa arbetar som mattelärare på deltid men har ingen lärarutbildning eller annan eftergymnasial utbildning. Mamman har inte någon gymnasieutbildning och har därför haft svårt att få ett varaktigt arbete. Hon har haft flera olika småjobb och för tillfället arbetar hon i en cafeteria. Mirzas mamma brukade berätta sagor för honom och syskonen när han var liten men han kan inte minnas att någon läste för honom.

Den tredje informanten, Darius, kom till Sverige för 3 år sedan från Somalia. Han bor tillsammans med sin farbror som arbetar som städare. Farbrodern har gått i skola motsvarande svensk grundskola i Somalia. Han kan läsa hjälpligt och han anser att det är av yttersta vikt att Darius läser mycket. Darius har därför fått flera böcker av sin farbror och flertalet av dessa handlar om geografi eftersom farbrodern anser att det är viktigt att veta hur olika länder befinner sig i förhållande till varandra på världskartan. Hemma hos Darius var det nästan aldrig någon som läste när han var liten. Det hände att hans pappa gjorde det men aldrig mamman då hon inte kunde läsa så bra. Han berättar att det knappt fanns några böcker och att de få böcker som fanns tillhörde hans storebror men att han inte fick röra dem.

Mahdi, den fjärde informanten, kommer ifrån Rumänien och har bott i Sverige längst av alla informanter i studien. Han kom hit när han var 6 år gammal vilket betyder att han bott här i 9 år tillsammans med båda sina föräldrar och sina två syskon. Hans mamma har studerat till läkare men exakt hur lång utbildningen var eller vilken typ av skola hon gått på vet inte Mahdi. Pappan arbetar som mekaniker och Mahdi vet inte om pappan gått i skolan alls i sitt hemland. Mahdi är uppväxt med att hans båda föräldrar läst för honom när han var liten. Föräldrarna berättar ofta för Mahdi hur viktigt det är att läsa och att anstränga sig i skolan för att han ska kunna bli det han vill när han ska ut i yrkeslivet. Mahdi känner ibland en press från hemmet att han måste lyckas i skolan.

Den sista informanten i studien är Dahn. Han är född i Vietnam men större delen av sin uppväxt har han bott i Danmark hos sina släktingar. De senaste 4 år har han bott i Sverige

hos sina föräldrar som nu flyttat hit från Vietnam. Hans föräldrar har alltid jobbat hårt men såvitt Dahn vet har de ingen utbildning. De släktingar som han växt upp hos har båda gått ut gymnasiet och de har studerat vissa kurser på universitet, exakt vilka vet inte Dahn. Han säger att han inte kommer ihåg om någon läste för honom när han var liten. Dahns föräldrar har aldrig sagt något om att det är viktigt att läsa, såvitt Dahn vet har de aldrig pratat om läsning eller studier över huvud taget. Däremot har hans släktingar alltid tyckt att han ska läsa men de har samtidigt sagt att de inte tänker tvinga honom.

3.3 Genomförande

Genomförandet av intervjuer och enkätundersökningar började med att informanterna kom till mig en i taget till ett avskilt rum på skolan där vi kunde prata ostört. Jag informerade eleverna om syftet med min studie samt på vilket sätt deras medverkan skulle ligga till grund för ett resultat samt en diskussion och analys. Genom en avslappnad samtalsstön och avdramatiserande av situationen försökte jag skapa en trygg och avslappnad miljö för eleven. Jag ville att informanten skulle förstå att jag inte sökte ett specifikt svar utan att min intention var att undersöka ett fenomen, eftersom det kan vara avgörande för hur mycket information de vill dela med sig av. Det kan vara till intervjupersonens fördel om hen har en ytlig relation till den person som ska intervjuas eftersom det inget trygghet för informanten. En trygg informant ger de mest ärliga svaren (Ahrne och Svensson:64). Denna trygghet och förtroende upplevde jag att det fanns mellan mig och de elever som jag intervjuade, eftersom jag haft delar av min verksamhetsförlagda utbildning i den klass där informanterna går. Förtroendet mellan oss byggdes även upp genom att jag gav information om att deras lärare inte kommer att få ta del av det material som samlas in förrän studien är klar och deras identiteter är skyddade. Vidare delades ett informationsbrev ut med förklaringar till intervjuernas syfte och forskningsetiska principer (se bilaga 2). På detta brev fick även eleven skriva sin signatur för att ge sitt samtycke till att delta i studien. Slutligen, innan intervjun började, tilldelades eleven ett informationsbrev som jag bad honom att ta med hem till sina vårdnadshavare. Eftersom eleverna hade fyllt 15 år fick de själva ge sitt samtycke.

Då enkäten skulle besvaras valde jag att läsa upp frågorna med tillhörande svarsalternativ samtidigt som eleven själv hade ett papper med samma text framför sig för att kunna följa med när jag läste. Anledningen till att frågorna lästes upp var att enkäten innehöll formuleringar som var svårbegripliga för mina informanter. Det märktes på pojkarna att

de behövde hjälp med att få en del av frågorna förtydligade. De hade nämligen frågor gällande ord som: yrke, förskola och modersmål. När frågor gällande formuleringar och begrepp var undanröjda började eleven svara på enkätfrågorna muntligt samtidigt som jag fyllde i deras svar på enkäten. Eftersom enkäten och intervjun pågick i stort sett samtidigt valde jag att spela in hela samtalet vi hade om både enkät och intervju. Varje inspelning blev cirka 15 minuter lång med vardera informant.

Efter varje avslutad intervju dokumenterade jag mina intryck från vårt möte, vilka redovisas här. Med anledning av sekretessen kring informanterna kommer de att benämnas som Mahdi, Darius, Dahn, Mirza och Florin Den första att ta plats var Mahdi. Jag upplever att han svarade efter bästa förmåga på alla frågor och att han var entusiastisk genom hela intervjun. Han ville dessutom att jag skulle skicka en länk till honom när min uppsats var klar så att han fick läsa den och visa för sina föräldrar att han bidragit med information till en studie.

När det sedan blev Darius tur att komma till intervju fick jag omformulera flera av frågorna och använda förenklade synonymer för att han skulle förstå vad frågorna betydde. När vi talade om hans bakgrund svarade han först att han bodde med sin mamma och pappa i ett hus. Senare erkände han att så inte var fallet, att han istället bodde med sin farbror. Han bad om ursäkt för att han ljugit och jag föreslog att vi skulle göra om den delen av intervjun där han inte varit ärlig, vilket vi också gjorde. Därefter tänkte han efter mer innan han svarade för att svaren skulle bli så korrekta som möjligt.

Dahn var den tredje informanten i ordningen att komma in till mig. Han visade med sitt kroppsspråk och sitt sätt att hälsa på mig att han inte själv valt att delta i intervjun och att han inte var helt övertygad om att han ville vara med. Han var kort i tonen och satt med alla ytterkläder samt väskan på, mycket framåtlutad för att inte behöva ha ögonkontakt med mig. Jag förklarade för honom att om han inte ville vara med så behövde han inte och han fick lov att gå tillbaka till lektionen. Då plötsligt sträckte han på sig och tittade på mig och uttryckte att han hellre pratade med mig än att vara i klassrummet. Han svarade på alla frågor men utan visat intresse för studien. När jag slutligen frågade honom om han hade något slutgiltigt att tillägga innan han skulle gå tillbaka till lektionen ställde han sig upp och började gå innan han svarade nej på frågan.

Nästa informant, Mirza, visade intresse för mig och studien, och innan intervjun började satt vi och pratade om hur det var att gå på universitetet och han frågade varför jag ville bli lärare. Under intervjun och enkätundersökningen svarade han engagerat och trevligt genom hela intervjun och tackade slutligen för att han fick vara med innan han gick till klassrummet igen.

Sist till intervjun kom Florin. Han visade en skepsis mot situationen genom att dra ner kepsen så att jag inte kunde få ögonkontakt med honom och han tittade ner i bordet nästan hela tiden. Mitt i intervjun satte han i hörlurar för att lyssna på musik varpå jag frågade honom om han inte ville vara med mer, för i så fall fick han gå tillbaka till lektionen istället. Då bad han om ursäkt och tog ut hörlurarna igen, han sa att han bara var trött efter idrotten. Resten av intervjun deltog han med ett större engagemang än tidigare.

3.4 Analysmetoder

En kvalitativ analysmetod har tillämpats för att analysera det insamlade materialet som består av både enkäter och intervjuer. För att låta informanternas röster komma fram har jag använt mig av citat från varje enskild individ, och har då citerat uttalanden som är särskilt viktiga och mest relevanta med hänsyn till studiens forskningsfrågor.

Efter att intervjuerna genomförts transkriberades de delar av intervjuerna som var mest relevanta i förhållande till forskningsfrågorna. Transkriberingen är gjord efter den princip och det format som presenteras i Svenssons avhandling (2009:272f) men i en förenklad och reducerad version.

Tabell. 1 Transkriptionsprinciper

<i>Markering av</i>	<i>Tecken</i>
Kortare paus	#
Längre paus	##
Ofullständigt yttrande	+
Uteslutning av känsligt eller för studien irrelevant material	[...]

För övrigt används inte skriftspråksenliga versaler och punktmarkeringar. När jag inflikar en följdfråga markeras det med kursiv stil.

3.5 Etiska ställningstaganden En avgörande del i att bedriva god forskning är att vara väl medveten om vilka etiska överväganden man gör och dessutom informera inblandade informanter och andra personer som ingått i studien om dessa överväganden (Vetenskapsrådet:2011). Vid genomförandet av studien följdes Vetenskapsrådets riktlinjer om informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet (VR:2011).

I praktiken realiserades de allmänna huvudkraven genom att jag skriftligen informerade informanterna och deras vårdnadshavare med ett informationsbrev (se bilaga 2 och tre) som informanterna fick ta del av innan datainsamlingen påbörjades. I brevet finns en presentation av mig och mina kontaktuppgifter samt min handledares kontaktuppgifter för att informanterna ska ha möjlighet att kontakta oss efter intervjun om de har några frågor. Brevet till föräldrarna skickades med eleven hem (se bilaga 3). I brevet står det även att läsa om studiens syfte samt att insamlad data kommer att nyttjas endast för denna studie. Ingen obehörig kommer att få tillgång till det insamlade materialet. I enlighet med samtyckeskravet kommer informanterna bara att delta om de först givit sitt samtycke, eftersom ingen ska delta i studien mot sin vilja. Respondenterna gavs information om att de när som helst under intervjun fick avbryta om de inte längre ville delta. Eftersom anonymiteten är av stor vikt kommer informanterna att omnämnas med fiktiva namn, skolan de går på kommer inte heller att nämnas vid namn. Dock kommer de som känner informanterna, exempelvis deras lärare, kunna känna igen pojkarna genom de beskrivningar som ges av dem. Detta är informanterna medvetna om och de har samtyckt till att delta ändå. Samtliga informanter har skrivit under talongen (se bilaga 2) för att ge sitt samtycke.

4. Resultat

Inledningsvis presenteras pojkarnas intresse för skönlitterär läsning i avsnitt 4.1. Vidare i avsnitt 4.2 beskrivs huruvida pojkarna upplevde att de fick vara med och bestämma över sin egen läsning. Under den rubrik 4.3 redovisas hur pojkarna talar med andra om läsning. Avslutningsvis beskrivs i avsnitt 4.4 pojkarnas läsvanor .

4.1 Intresse för läsning

Av pojkarnas svar på enkäter och intervjuer framgår det att de har ett svagt intresse för skönlitterär läsning. Ord som *tråkigt*, *vill inte* och *kan inte* är återkommande i samtliga

intervjuer. Av vissa informanternas kroppsspråk kunde det även utläsas ett ointresse för läsning i sig men även ett ointresse för att tala om läsning med mig.

I enkäten var en av frågorna: ”Ungefär hur mycket tid ägnar du vanligtvis åt läsning för nöjes skull?” Till denna fråga fanns det olika alternativ att välja mellan där både Florin Mirza och Darius, svarade att de aldrig läser för nöjes skull. Dahn och Mahdi svarade att de läser 30 minuter eller mindre per dag, vilket var svarsalternativet med det lägsta antalet minuter att läsa näst efter att inte läsa alls. Dessa svar indikerar att informanterna ägnar ytterst lite eller ingen tid åt att läsa på grund av att de själva vill det. Samma tendenser visar sig i svaren på följande påstående: ”Jag läser bara om jag måste”. Här svarade Florin, Mirza, Darius och Dahn att de bara läser om de måste. Mahdi säger att han väljer att läsa för nöjes skull ibland.

En annan av enkätens frågor som är snarlik den föregående var ”hur ofta pojkarna läste skönlitteratur för att de själva ville det”. På den frågan svarade Mahdi att han läser flera gånger i veckan. Florin, Mirza och Dahn svarade att de läser några gånger om året medan Darius svarade att han aldrig läser skönlitteratur därför att han själv vill det. Mahdi är alltså ensam om att svara att han läser flera gånger i veckan och att han även läser ibland trots att han inte måste. En liknande fråga om skönlitterär läsning fanns i enkätens avsnitt om biblioteket. Där gällde ”frågan hur ofta eleverna besöker biblioteket för att läsa för nöjes skull”. Samtliga svarade att de aldrig går frivilligt till biblioteket för att läsa skönlitteratur.

Som svar på följande påstående i enkäten: ”Jag blir lycklig om jag får en bok i present” skrattade Darius högt och svarade sedan nej. Jag frågade hur det kunde komma sig att han skrattade, och pojken gav då till svar att han inte vill läsa för att det är så tråkigt. På samma enkätfråga svarade Florin att han inte skulle bli glad för en bok i present men väl inne på nästa enkätfråga avbröt han mig med:

1. men du asså det att jag inte blir lycklig för en bok i present asså jag fick en Zlatanbok när jag fyllde år # då blev jag glad # men jag tror det var första gången jag fick en present bok tror jag (Florin)

Detta svar gav mig insikten om att alla kanske inte fått en bok i present och att det därför kan vara svårt att svara på frågan. Det visade sig också att de flesta av pojkarna hade

ytterst få böcker hemma, och alla pojkar utom Mahdi svarade att hans hem innehöll färre än tjugo böcker. Darius antog att avsaknaden av skönlitteratur i hemmet berodde på att han inte hade några systrar. Han hade bara bröder och hans åsikt var att killar inte läser lika mycket som tjejer:

2. jag har inte syster *hur menar du?* Jag har inte syster och tjejer läser mer så vi inte ha nån bok knappt (Darius)

Motsägelsefullt nog är alla pojkarna enligt enkätmaterialen överens om att det inte är ett slöseri med tid att läsa. De tycker att det är viktigt att läsa för att bland annat bli bättre på svenska och sedan kunna skaffa sig en eftergymnasial utbildning. Anledningen till varför de ändå inte läser trots att de vet hur viktigt det är enligt intervjuvaren är att de blir tilldelade tråkiga böcker med många sidor. Mirza beskriver att han läser böcker som inte utmanar honom, han vet redan vad som kommer att hända och då känns det onödigt att fortsätta läsa:

3. jag lär mig inget i skola nytt # när jag läser i skolan det är bara sånt jag redan vet # typ att tjejen och killen blir kära på slutet (Mirza)

Mirza skulle alltså vilja ha litteratur med ett innehåll som utmanar honom, kanske skulle ett innehåll med en oväntad vändning som tar håll på klichéer kunna intressera honom. Dessutom verkar Mirza ha läst alltför många texter som handlar om kärlek. En handling som i stället tar upp något som han är intresserad av kanske skulle väcka hans engagemang mer.

4.2 Att själv få bestämma om sin läsning

Alla tillfrågade pojkar beskriver att de själva bestämmer mycket lite över sin egen läsning. Ett av intervjuvaren vittnar om att pojkarna inte alltid känt det så. När jag frågade Dahn om hans föräldrar läste för honom när han var liten svarade han:

4. ja när jag var liten de gjorde och det var kul men inte nu [...]skolan förstörde allt [...] man läser tråkiga saker och man ska skriva om och förstå och jag kan inte (Dahn)

Han uttrycker alltså att skolan tvingar honom att läsa sådant han egentligen inte vill läsa. Dessutom tycker Dahn att det är svårt att förstå och sedan skriva om och diskutera det han läst. Hans uttalanden tyder på att skolans sätt att bestämma över pojkens läsning har tagit bort den inre motivation som han hade när han var yngre och att han nu bara läser

för att han måste. Samma pojke uttrycker även att han inte talar om böcker med sina vänner. Han gör det bara om det är under lektionstid och läraren har sagt att han måste.

Intervjumaterialet visar också att anledningen till att de går till biblioteket ibland, trots att de inte uppskattar att vara där, är för att de behöver låna böcker till lektionerna i svenska som andraspråk då de alltid ska ha en läsebok. Mahdi, som ibland läser för nöjes skull, upplever att han inte får hjälp av läraren att hitta rätt böcker:

5. han är hos klassen när vi går till bibblan men han brukar säga till oss att vi inte ska välja för lätta böcker # men han är inte med så han vet inte att många tar ändå små böcker (Mahdi)

Alltså uppmanar läraren dem att välja mer utmanande böcker men eftersom han inte verkar ha möjlighet att följa med pojkarna till biblioteket gör de ändå som de vill i slutändan. Florin, Mirza och Dahn nämner alla vid något tillfälle under intervjun att de inte vill låna böcker med många sidor. Mirza berättar att han senast lånade en bok om fotboll bara för att den innehöll få antal sidor, inte för att han egentligen är intresserad av fotboll. Samma tendenser visar sig när Florin berättar att han aldrig läser ut böcker som har fler än 150 sidor:

6. om det är typ en Harry Potter bok så lånar jag inte ens den för det är för mycket # om den är 100-150 sidor kan jag läsa ut den men inte annars # fast egentligen jag gillar Harry# den är bra (Florin)

Han berättar att han egentligen gillar Harry Potter men på grund av att böckerna är tjocka blir han avskräckt från att låna dem. Dessutom tillhör boken en genre som Florin säger sig inte uppskatta. Dahn sa att en bok som är upp emot 500 sidor är alldeles för omfattande för honom, han blir lätt uttråkad och less på att läsa om boken har så många sidor.

Dahn uttryckte att han inte har svårt att läsa ut böcker, han vill bara inte läsa ut böckerna för att de är så tråkiga. Han berättar att han läst ut en bok en gång som var jättetråkig men om han inte läste den skulle han inte få ett betyg till jul i svenska som andraspråk. Min slutsats av hans uttalande är att han hade en yttre motivation som drev honom till att läsa ut en bok som han egentligen inte ville läsa. Dessutom fick han en negativ erfarenhet av läsning som kan leda till att hans motstånd till läsning fortsätter att växa.

4.3 Samtal om läsning

Det går att finna en tydlig trend i vad de intervjuade pojkarna läser. Alla fem informanterna nämnde vid något tillfälle antingen boken om Zlatan eller Ken Rings självbiografi, i ett par av intervjuerna nämndes till och med båda dessa böcker. Det var de enda böckerna som nämndes vid sina rätta titlar och som de kunde återberätta någonting ur. Dessa två böcker är också dem som pojkarna berättar att de kan prata med sina vänner om. Enligt materialet finns det en osäkerhet inför att prata om böcker med sina kompisar. Florin berättar att han är rädd för att det ska tas emot fel av hans kompisar om han börjar prata om böcker:

7. det kan vara såna som inte gillar böcker som säger man är tråkig och så och det inte nice [...] för de inte kanske har läst boken själva så de kan inte vara med och prata och de tycker att man är pluggis (Florin)

Här sammankopplas läsning och samtal om läsning med att vara en ”pluggis” vilket i sammanhanget har en negativ klang. Rädslan för att bli kategoriserad som pluggis kan alltså vara en anledning till att pojkarna så sällan pratar med varandra om läsning och om böcker eller andra texter som de läst. Enda gången de pratar om läsning av inre motivation och genuint intresse är när de läst om någon person som de respekterar. Till dem räknas rapparen Ken Ring och fotbollsstjärnan Zlatan Ibrahimovic:

8. Ken och Zlatan haft det svårt och levt en tuff liv # Ken och Zlatan vet hur man känner hunger och de har inte alltid haft pengar (Darius)

Det är den typen av livsöden som intresserar respondenterna. Darius menar att Ken och Zlatan inte bara har haft det lätt. De har kämpat för att ta sig dit där de är idag och det är inspirerande för honom. Dahn säger att han ser upp till Ken och Zlatan för att han känner igen sig i situationen om att vara fattig och att ha en dröm om ett bättre liv. Alltså finns det en önskan eller ett behov av att kunna identifiera sig med personerna i boken. Det väcker ett intresse och en respekt för personerna i berättelsen som gör att de båda känner ett läsengagemang.

Alla utom Mahdi tycker enligt enkätmaterialen om att böckerna är verklighetsbaserade eftersom det enligt respondenterna gör det mer spännande och mer värt att läsa. De uttrycker att de är trötta på att läsa exempelvis påhittade kärlekshistorier. Mahdi säger sig kunna läsa i princip vilken genre som helst så länge det inte är fantasy eller science-fiction.

Att läsa dagstidningar, både i pappersform och på internet, verkar vara den typ av text som flera av respondenterna väljer framför skönlitteratur. Dahn säger att han läser tidningen varje dag och att han och hans vänner brukar säga till varandra att läsa tidningen för att hålla sig uppdaterade på vad som händer i området där de bor. Ibland har de till och med möten på den sociala mötesplatsen Skype på internet för att diskutera det som stått i dagens tidning. Mirza berättar varför han och hans vänner väljer att läsa tidningen framför att läsa poesi och skönlitteratur:

9. läsa poetiska böcker är snobbigt och att läsa tidningen gör man bara för nyfikenhet och så (Mirza)

Med poetiska böcker menar han äldre skönlitterära verk såsom Gösta Berlings saga. Han säger också att de som läst många böcker brukar vara arroganta och högfärdiga. Han och hans närmsta kompisar vill inte tillhöra den gruppen människor och därför läser de hellre tidningen. Tidningen är enligt Mirza till för dem som vill hålla sig uppdaterade på nyheter och det är inte lika tråkigt att läsa som påhittade berättelser. Mirza säger att han har vänner som läser sådana böcker men han tycker inte om att prata med dem om det. Han förklarar noga att han inte är en del av det och att han inte ens kan namnet på de böcker som några av hans kompisar läser.

4.4 Läsvanor

När det gäller genre berättar Mirza och Mahdi att de inte tycker om att läsa fantasyböcker eller science-fiction eftersom de tycker att den typen av böcker är svåra. Mirza berättade om en av sina upplevelser av att läsa just en bok i de genrer han inte uppskattar:

10. jag gillar inte sånt där asså jag läste en science-fictionbok en gång ## jag läste halva boken och det var typ 500 sidor på den och den var så jävla tråkig# asså jag fattade knappt någonting de bara snackade om massa nu är vi tillbaka i 2050-talet och sen så andra sidan stod det ja nu är vi 2040-tiden (Mirza)

Boken som Mirza hade läst innehöll flera flashbacks och flashforwards i berättelsen vilket gjorde det komplicerat, tyckte han. Han uppfattade inte heller om det var parallella världar i boken eller om det var samma värld men olika tidsepoker. Han hade istället önskat att berättelsen var skriven i kronologisk ordning för då hade han kanske kunnat uppskatta innehållet mer. Mahdi tar upp en likande problematik vad gäller läsförståelse när det kommer till fantasy-genren. Han tycker att det är för många och för svåra namn som gör det problematiskt att förstå vilken person som har vilken roll i boken. Han berättar senare att det var en av böckerna ur sagan-om-ringen-trilogin som han tänkte på när han pratade om de olika karaktärerna som var svåra att särskilja. Han sa också att det är onödigt att läsa boken eftersom den finns filmatiserad.

Hur ofta och hur mycket pojkarna läser varierade något. Alla utom Mahdi beskrev att de inte alls var intresserade av läsning och att de därför sällan eller aldrig läser skönlitteratur. Mahdi var dock inte lika avståndstagande gentemot läsning. Han sa att det händer att han läser hemma:

11. ibland när det är tråkigt hemma läser jag [...] men jag läser inte så länge men jag vill läsa varje dag fast jag orkar inte och sen + (Mahdi)

Mahdi berättar vidare att han egentligen skulle vilja läsa varje dag men att han ofta är så trött när han kommer hem från skolan att han inte orkar. Den energi han har kvar på kvällen lägger han hellre på att spela tv-spel eller titta på en film. Florin, som vid enkätundersökningen svarade att han inte läser alls, svarade under intervjun att han ändå läser ibland. När jag frågade om han läser någon bok just nu berättade han att han läser Zlatans självbiografi och att han faktiskt läste två sidor hemma dagen innan utan att någon bad honom göra det. Samma pojke berättar vidare om sitt intresse för läsning:

12. jag läser inte jättemycket när jag läser men jag läser i alla fall och jag läser nästan bara när jag inte har någon annat att göra # och innan jag sover ibland jag läser lite men ja ## läsning är inte min bästa prioritering jag spelar mer fotboll (Florin)

De tre andra respondenterna uttryckte både i intervjun och i enkätundersökningen att de aldrig läser skönlitteratur för nöjes skull. De tittar hellre på film, spelar fotboll eller spelar tv-spel. När jag frågade varför fick jag till svar från Mirza att det beror på att han är lat. Vidare förklarar han också att det inte är konstigt att han inte läser för det är fler tjejer

som läser böcker, och de tycker i allmänhet att det är roligare att läsa eftersom de är duktiga på det.

5. Diskussion

Mitt material visar att pojkarna i studien till övervägande del tycker att det är både svårt och tråkigt att läsa. Detta resultat går i linje med PISA:s resultat från undersökningen 2009 som visade att många pojkar är ointresserade av att läsa. Enligt Molloy kan ordet ”tråkigt” ha många valörer och därmed betyda flera olika saker:

Det kan fungera som en täckmantel för läs- och skrivsvårigheter. Det kan fungera som avvisande argument mot en aktivitet som man inte ser poängen med. Men det är också ett yttrande om läsning och skönlitteratur (Molloy, 2007, s.10).

Det kan vara en förklaring till varför pojkarna i min studie vid upprepade tillfällen använder just ord som *tråkigt*, *vill inte* och *kan inte*. De tycker egentligen att det är svårt, vilket ett par av respondenterna också själva ger uttryck för.

Trots att pojkarna över lag tycker att läsning är svårt finns det ändå genrer som är mer svårlästa än andra. De genrer som informanterna ansåg vara både svårast och tråkigast var science fiction och fantasy. Detta motsäger Molloy's utsaga om att fantasy och science fiction är de genrer som pojkar oftast finner mest nöje i att läsa (Molloy 2013:1). Denna motsägelse kan botten i att mina informanter har svenska som sitt andraspråk och därför har svårare för att läsa komplicerade texter än de svenska pojkar som Molloy grundar sitt uttalande på. Fantasyböcker beskrivs av informanterna ha en komplex plot med ett okronologiskt händelseförlopp samt flera olika karaktärer som läsaren får följa parallellt. Enligt informanterna Mirza och Mahdi är detta anledningar till att de inte uppskattar fantasygenren.

Att vara en person som läser eller en person som inte läser är för pojkarna förknippat med deras självbild. Flera av dem beskriver sig som inte läsande personer. Florin berättade att han inte pratar med sina jämnåriga killkompisar om läsning för att han inte vill bli kallad för pluggis. Samma problematik tar Molloy upp (2013), då hon säger att många pojkar inte pratar om läsning för att det ofta ses som något omanligt. Denna åsikt finns det också belägg för i intervjun med Mirza då han säger att de som läser och som tycker om att läsa framför allt är tjejer. Hans uppfattning är att tjejer tycker att det är roligare att läsa än vad

killar tycker och han menar att det beror på att tjejer är bättre än killar på att läsa skönlitteratur.

Molloy hävdar att det kan vara olämpligt att försöka motivera eleverna att läsa genom att hävda att det stärker deras identitet. Det beror på att de elever som inte ser sig själva som läsande personer har svårt att ta det argumentet till sig och se det som något positivt (Molloy 2013:1). Pojkarna skulle snarare se det som att deras identitet försvagas om de skulle börja läsa eftersom läsning i deras ögon är till för det motsatta könet och för ”pluggisar” samt arroganta människor.

Mahdis intresse för läsning skiljer sig från de andra informanternas. Ett annat av resultaten från hans intervju och enkätsvar som skiljer sig ifrån de andras är att hans ena förälder har en eftergymnasial utbildning. Det har inte någon av de andra informanternas föräldrar såvitt informanterna vet. Att båda föräldrarna har ett intresse för läsning, att de läst för Mahdi när han var liten samt sett till att han alltid har litteratur tillgängligt kan vara anledningen till att han har utvecklat ett läsintresse och ett läsengagemang (Löthagen och Staaf 2009). Barns intresse för läsning växer ofta fram beroende på vilket intresse det funnits i hemmet under uppväxten.

De andra informanternas föräldrar har sagt till sina barn att de ska läsa men enligt informanterna läser de inte själva. Exempelvis har Florins mamma, som inte själv är läskunnig, sagt till Florin att det är viktigt att läsa samtidigt som hon själv uppenbarligen inte läser. Dahns släktingar som han växte upp med säger också att man ska läsa, men de själva gör inte det trots att de är läskunniga. Dahns föräldrar har aldrig, såvitt Dahn minns, pratat med honom om någonting som har med skolan att göra. Mirza hade en mamma som berättade sagor istället för att läsa och hos Darius var det inte heller någon som läste när han växte upp. Till saken hör också att flera av informanterna inte haft tillgång till litteratur i hemmet. Det är bara Mahdi som enligt enkätsvaren säger att han haft fler än 25 böcker tillgängliga i hemmet under sin uppväxt. De andra har haft betydligt färre böcker och de böcker som funnits har ofta varit annat än skönlitteratur. Alltså har de andra informanterna haft sämre förutsättningar för att utveckla ett läsintresse och ett läsengagemang.

För att utveckla ett läsengagemang och ett intresse samt en vilja att läsa skönlitteratur underlättar det om det finns skönlitterära böcker tillgängliga i uppväxtmiljön, både i hem och skola (Löthagen och Staaf 2009). Mirza är den av informanterna som inte fått böcker lästa för sig men han har ändå fått historier berättade för sig som ett substitut för skönlitteratur. Han uppskattade att hans mamma berättade sagor för honom när han var liten. Kanske har sagoberättandet påverkat hans läsengagemang. Idag vill inte Mirza läsa långa böcker och han vill att de böcker han läser ska vara i kronologisk ordning, vilket han upplever att muntligt berättade sagor oftast är. Han tycker att de är mer lättillgängliga.

Att Mirza inte uppskattar att läsa långa texter kan också sammankopplas ihop med att han hellre läser tidningar än skönlitterära böcker. Dagstidningar har korta och informativa artiklar som går relativt snabbt att läsa klart, liksom de muntligt berättade sagor han lyssnade till när han var liten.

Mahdi är den enda som säger sig läsa flera gånger i veckan och han kan även tänka sig att prata om litteratur med sina vänner. Pojken är noga med att poängtera att trots att han uppskattar läsning så läser han inte mycket när han väl läser och han gör det bara när han verkligen inte har något annat att göra. Han förklarar att han tycker att fotboll är roligare än läsning och att han också tycker att det är tråkigt att läsa ibland. Enligt Molloy (2013:1) är det ett vanligt sätt för pojkar att uttrycka sig på om de är sådana som läser. De vill läsa och vara duktiga men samtidigt kan de inte förlika sig med tanken att de är läsande personer eftersom det inte matchar deras image.

En typ av läsning som Dahn och Mirza ändå uppskattar är tidningsläsning. För de båda pojkarna blir det en social aktivitet där de inte bara läser utan även diskuterar innehållet. Allt detta sker utanför skoltid. Det tyder på att en text som engagerar pojkarna kan få dem att frivilligt göra det som läraren kämpar för att få dem att göra under lektionerna. Karin Taube (2013:1) skriver att pojkar ofta föredrar att läsa i tidningsformat. Både dagstidningar och serietidningar läser de i allmänhet oftare än de läser böcker. Taube menar att händelserika och actionfyllda texter som behandlar exempelvis naturkatastrofer och socioekonomiska problem ofta är sådant som intresserar pojkar. Det kan vara en anledning till att de hellre läser tidningar än böcker (Molloy 2013:1). Tidningar innehåller korta och intressanta texter som blir lättöverskådliga för dem.

Det upplevda självbestämmandet när det kommer till läsning visar sig i intervjumaterialet vara litet. Att pojkarna väljer tunna böcker som inte intresserar dem istället för böcker med ett engagerande innehåll kan bero på deras avsaknad av tilltro till sin egen förmåga (Löthagen och Staaf 2009:117f.). Vissa elever kan välja korta böcker för att de inte tror att de kommer att klara av att läsa ut en lång skönlitterär bok. Därför är det nödvändigt att hjälpa eleverna att välja sådana texter som är stimulerande för dem så att de kan uppnå den läslust som önskas. De behöver känna meningsfullhet och inspiration (Löthagen och Staaf 2009:117f.). Som intervjumaterialet visar ville informanterna ha korta och intressanta texter som ändå utmanade dem på en kognitiv nivå. För att hitta litteratur som de vill läsa går det att ta fasta på informanternas gemensamma intresse för att läsa om kända människor med intressanta livsöden. Kanske skulle fler sådana texter kunna leda dem till ett läsengagemang som sedan gör att de även kan intressera sig för fler genrer än självbiografier.

Sammanfattningsvis har pojkarna överlag i denna studie visat på samma attityder till läsning som både PISAS undersökning från 2009 och Schmidts undersökning från 2013. Pojkarna har utåt sett en negativ attityd till läsning som kan grunda sig på att de tycker att läsning är svårt och inte särskilt stimulerande. Läsning ses ofta som något omanligt och det är inget som informanterna vill förknippas med. Därför är det betydelsefullt för dem att inge intrycket av att de inte är läsande personer och att de bara läser om de har riktigt tråkigt eller om de är tvingade.

6. Metodologisk diskussion

Att använda en metodkombination för att samla in data är lämpligt i sammanhanget då resultaten kan bli mer träffsäkra och tillförlitliga (Denscombe 2009:251). Den kvalitativa intervjumetoden valdes då den tillåter att ställa följdfrågor och att ha ett öppet samtal kring det aktuella ämnet (Ahrne och Svensson 2011:40f; Denscombe 2009:234.f). Kvalitativa intervjuer är också den intervjutyp som ofta ger möjlighet att fånga upp bland annat elevers attityder kring ett fenomen (Johansson och Svedner 2010:30), vilket är precis det denna studie syftar till att göra. Att kunna samtala kring ämnet är nödvändigt för att kunna besvara mina frågor då de syftar till att gestalta olika elevers subjektiva upplevelser och attityder. Ett öppet samtal gör att intervjuerna kan fånga upp subjektiva tankar i större utsträckning än exempelvis enkätfrågor med fasta svarsalternativ (Ahrne

och Svensson 2011:40). Enkäter har ändå använts som metod då dessa kan fungera som ett komplement till intervjuerna. Enkätfrågorna ger eleverna möjlighet att rangordna vissa svar och för de elever som har ett fattigt ordförråd kan det vara till deras fördel att ha fasta svarsalternativ eftersom de själva ibland har svårt att uttrycka sig.

Eftersom eleverna som intervjuades och fyllde i enkäter hade problem med att förstå enkätfrågorna valde jag att läsa upp frågorna och ge förklaringar på vad som menas. Det finns en risk med att göra på detta vis då jag omedvetet kan vinkla frågan eller ställa den på ett mer ledande sätt än vad som var meningen. Ett frågeformulär är egentligen som mest tillförlitligt när respondenterna förstår frågorna på egen hand (Denscombe 2009:208). Därför valde jag att i förväg formulera om och förenkla frågorna samt konstruera förklaringar till ord som exempelvis: stimulerande, tidsskrift och strategi innan jag åkte för att genomföra datainsamlingen. Detta bidrog till att jag inte behövde improvisera fram formuleringar som kunnat bli felaktiga eller missvisande.

Likväl som det finns fördelar med att ha en relation till eleverna för att få ärliga svar kan det finnas nackdelar. Ett problem kan vara att eleverna tror att de är i en bedömningssituation och därmed kan deras svar bli sådana som de tror att jag vill höra. Denna problematik kan finnas även om intervjupersonen inte känner informanterna sedan tidigare (Ahrne och Svensson 2011:57). Det finns alltid en risk att den som svarar på intervjufrågorna väljer att framställa sig själv i en bättre dager och därmed ge oärliga svar (Ahrne och Svensson 2011:57). Genom att skapa en trygg och avslappnad atmosfär innan intervjuerna genomfördes kunde eleverna få förståelse för att jag inte kommer att bedöma dem. Jag var noggrann med att inledningsvis förklara syftet med studien och sedan fick de själva läsa ett informationsbrev med den information jag redan delgivit innan de gav sitt samtycke till att delta. Därmed var informanterna välinformerade om vad som förväntas av dem och vad de kan förvänta sig av mig. De pojkar som intervjuades har mött mig i tidigare skolsammanhang men jag har aldrig bedömt dem i något skolämne. Förhoppningsvis gjorde det att de inte såg mig som en lärare utan som en student som är intresserad av deras ärliga svar.

7. Slutsatser och kommande forskning

I detta kapitel presenterar jag de slutsatser jag dragit av studiens resultat. Slutligen framhålls även hur denna studie kan utvecklas i vidare forskning.

7.1 Slutsatser

Sammanfattningsvis svarade min studie på frågor om attityder till läsning och läsengagemang ur fyra olika synvinklar med hjälp av intervjuer och enkätundersökningar med fem högstadiepojkar som har ett annat modersmål än svenska. Studien tar upp pojkarnas intresse för läsning, deras upplevelser av självbestämmande när det kommer till läsning, hur de pratar om läsning och vilka läsvanor de har.

Med hjälp av denna studies resultat kan slutsatser dras om hur flera olika faktorer bör samspela för att eleverna ska ha förutsättningar för att utveckla ett engagemang för skönlitterär läsning. Att läraren har en roll i att vägleda sina elever i deras läsning och introducera dem för olika typer av texter och genrer framgår av studiens resultat. Informanterna till denna studie antyder vid flera tillfällen att de behöver en lärare eller annan vägledande person som kan få dem att utmana sin egen läsförmåga genom att välja böcker med fler antal sidor och med ett innehåll som för eleverna är mer intressant.

För en lärare kan det vara väsentligt att ha i åtanke att många elever som uttrycker att det är *tråkigt* att läsa egentligen tycker att det är *svårt* att läsa eftersom det betyder att eleverna behöver läsa mer för att komma över sina lässvårigheter, inte att de ska tillåtas att läsa mindre för att de tycker att det är tråkigt. Med en bättre läsförmåga kan det sedan födas ett läsengagemang hos eleverna, vilket är och bör vara ett mål att sträva efter för varje lärare. För att hitta litteratur som intresserar eleverna kan det vara till ens fördel om man känner till elevernas personliga intressen. För att få eleverna att börja läsa skönlitteratur kan det vara en god idé att introducera litteratur för dem som innehåller sådant som intresserar dem utan att texten är alltför lättläst och lättillgänglig.

7.2 Kommande forskning

För att fördjupa denna studie kan en liknande undersökning genomföras igen i en större skala och på olika platser i Sverige för att få ett brett och mer omfattande analysmaterial. Vidare kan forskning genomföras som tar fasta på det resultat i denna studie som visar att pojkarna gärna läser tidningar framför att läsa skönlitteratur. Den fråga som aktualiserats i denna studie är vad som är anledningen till att två av pojkarna faktiskt läser utanför lektionstid trots att de annars uttrycker sitt ogillande angående organiserad läsning i skolan.

Vidare forskning som denna skulle kunna ställa frågan om pojkar verkligen har en ovilja att läsa eller om de bara väljer att läsa andra typer av texter under andra premisser än de skolan har att erbjuda. Detta kan i sin tur göra att synen på läsengagemang ifrågasätts. Att läsa tidningen är ju också att läsa.

Referenser

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder: Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Malmö: Liber.

Allport, Gordon (2010). *Attitudes to language*. Cambridge: CPI Group Ltd.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Ekman, Paul (1998). *The Expression of the Emotions in Man and Animals*. Oxford: Oxford University Press.

Fredriksson, Ulf & Taube, Karin (2012). *Läsning, läsvanor och läsundersökningar*. Lund: Studentlitteratur.

Guthrie T. John, Alao, Solomon & Rinehart M. Jennifer. (1997). Literacy Issues in focus: Engagement in reading for young adolescents. I: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, Vol. 40. No.6 (Mar., 1997). S. 438-446.

Johansson, Bo & Svedner, Olov (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsförlaget.

Löthagen, Annika & Staaf, Jessica (2009). *Skön litteratur – vägar till läslust och språkutveckling*. Kalmar: Hallgren & Fallgren.

Molloy, Gunilla (2007). *När pojkar läser och skriver*. Lund: Studentlitteratur.

Molloy, Gunilla (2013). *Pojkar läser bara om män också läser*. Dagens nyheter. 2013-04-08 Hämtat 2015-03-12 <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/pojkar-laser-bara-om-man-ocksa-laser/>

OECD (2010). *PISA 2009 Results: Learning to Learn – student engagement, strategies and practices (volume 3)*. Hämtat 2015-01-21 <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/48852630.pdf>

OECD. (2009). *PISA 2009 Assessment framework – Key competencies in reading, mathematics and science*. Hämtat 2015-02-05 <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED523050.pdf> hämtad

Schmidt, Catarina (2013). *Att bli en sån som läser. Barns menings- och identitetsskapande genom texter*. Örebro: Örebro universitet.

Svensson, Gudrun (2009). *Diskurspartiklar hos ungdomar i mångspråkiga miljöer i Malmö*. Doctoral Thesis. Lund: Lunds universitet.

Taube, Karin (2013). *Hur får vi fler pojkar att läsa?* Göteborgsposten. 2013-07-04 [www] Hämtat 2015-04-30 <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.1802052-hur-far-vi-fler-pojkar-att-lasa->

Vetenskapsrådet. 2011. *God forskningssed*. Stockholm.

Wedin, Åsa (2011). *Att läsa och skriva på sitt andraspråk*. I: Musk, Nigell och Wedin

Åsa (2011). *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur. s.173-191

Widmark Martin (2013). *Från ABC och läskondis till läsförståelse och läslust*. UR samtiden–Skolforum 2013 [Elektronisk resurs]. Hämtat 2015-01-30

<http://www.ur.se/Produkter/179723-UR-Samtiden-Skolforum-2013-Fran-ABC-och-laskondis-till-lasforstaelse-och-laslust>

Bilagor

Bilaga 1: Enkät och intervjufrågor

Avsnitt 1. OM DIG

1. När är du född?

2. Har du gått på förskola/dagis när du var liten?

3. Har du någon gång gått om en årskurs?

Avsnitt 2. DIN FAMILJ OCH DITT HEM

4. Vem/vilka bor hemma hos dig för det mesta?

	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
a, Mamma (inklusive styvmamma eller fostermamma)	[]	[]
b, Pappa (inklusive styvpappa eller fosterpappa)	[]	[]
c, Bror/bröder (inklusive styvbröder)	[]	[]
d, Syster/systrar (inklusive styvsystrar)	[]	[]
e, Far- eller morföräldrar	[]	[]
f, Andra (t.ex. kusiner, vänner)	[]	[]

5. Vilket Är din mammas huvudsakliga arbete? (lärare, kock, mekaniker, försäljningschef)

6. Vilken är den högsta utbildning av nedanstående som din mamma har avslutat?

a, Gymnasieutbildning	[]
b, grundskola	[]
c, har inte avslutat grundskolan	[]

7. Har din mamma genomgått och avslutat någon av följande utbildningar?

	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
a, Forskarutbildning	[]	[]
b, Universitet eller högskoleutbildning	[]	[]

8. Vilket är din pappas huvudsakliga arbete?

9. Vilken är den högsta utbildning av nedanstående som din pappa har avslutat?

- a, Gymnasieutbildning
- b, grundskola
- c, har inte avslutat grundskolan

10. Har din pappa genomgått och avlutat någon av följande utbildningar?

	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
a, Forskarutbildning	☐	☐
b, Universitet eller högskoleutbildning	☐	☐

11. I vilket land är du och dina föräldrar födda?

	<i>Du</i>	<i>Mamma</i>	<i>Pappa</i>
Sverige	☐	☐	☐
Annat land	☐	☐	☐

12. Om du inte är född i Sverige, hur gammal var du när du kom till Sverige?

År: _____

13. vilket språk talar du oftast hemma?

Språk: _____

14. Hur många böcker finns det hemma hos dig?

På ett hyllplan i en bokhylla finns det plats för 40 böcker

- 0-10 böcker
- 11-25 böcker
- 26-100 böcker
- 101-200 böcker
- 201-500 böcker
- Mer än 500 böcker

Semistrukturerade frågor

1. Vad har dina föräldrar för åsikter om läsning? Hur pratar ni om böcker hemma?
2. Läste dina föräldrar för dig när du var liten? I sådan fall, vad tyckte du om det?

Avsnitt 3. DINA LÄSVANOR

15. Ungefär hur mycket tid ägnar du vanligtvis åt att läsa för nöjes skull?

- Jag läser inte för nöjes skull
- 30 min eller mindre per dag
- Mer än 30 men mindre än 60 minuter per dag
- 1 till 2 timmar per dag
- Mer än två timmar per dag

16. Hur mycket heller du med eller håller du inte med om dessa påståenden angående läsning?

<i>Håller
absolut
inte med</i> | <i>Håller
inte med</i> | <i>Håller
med</i> | <i>Håller
absolut
med</i> |
|--|----------------------------|-----------------------|-----------------------------------|

a, Jag läser bara om jag måste	[]	[]	[]	[]
b, Läsning är en av mina favoritsysselsättningar	[]	[]	[]	[]
c, Jag tycker om att prata om böcker med andra människor	[]	[]	[]	[]
d, Jag tycker det är svårt att läsa klart böcker	[]	[]	[]	[]
e, Jag känner mig lycklig om jag får en bok i present	[]	[]	[]	[]
f, För mig är läsning en slöseri med tid	[]	[]	[]	[]
g, Jag tycker om att gå till e bokhandel eller ett bibliotek	[]	[]	[]	[]
h, jag läser bara för att få den information jag behöver	[]	[]	[]	[]
i, Jag har mycket svårt att sitta still och läsa mer än några minuter	[]	[]	[]	[]
j, Jag gillar att tala om vad jag tycker om böcker som jag läst	[]	[]	[]	[]
k, Jag gillar att bytlåna böcker med mina vänner	[]	[]	[]	[]

17. Hur ofta läse du följande för att du vill det?

	<i>Aldrig eller nästan aldrig</i>	<i>Några gånger om året</i>	<i>Ungefär en gång i månaden</i>	<i>Flera gånger i månaden</i>	<i>Flera gånger i veckan</i>
a, tidsskrifter	[]	[]	[]	[]	[]
b, Serietidningar	[]	[]	[]	[]	[]
c, Skönlitteratur	[]	[]	[]	[]	[]
d, facklitteratur	[]	[]	[]	[]	[]
e, dagstidningar	[]	[]	[]	[]	[]

SEMISTRUKTURERADE FRÅGOR

1. Håller du på att läsa någon bok just nu? (vilken i sådana fall? Vad fick dig att välja just den boken?)
2. Vilken typ av bok tycker du minst om att läsa? Vad beror det på tror du?
3. Vilka typer av människor är oftast de som är bra på att läsa tycker du?
4. Brukar du prata om böcker med dina vänner? Hur ofta pratar du med dina vänner om böcker som du läst?
5. Om du skulle bedöma din egen läsning, hur bra är du på att läsa på en skala ifrån 1-10? Varför då?

avsnitt 4 (PISA 7). DINA BIBLIOTEK

18. hur ofta besöker du biblioteket för att göra följande?

	<i>Aldrig</i>	<i>Några få gånger per år</i>	<i>ungefär en gång i månaden</i>	<i>flera gånger i månaden</i>	<i>Flera gånger i</i>
<i>veckan</i>					
a, låna böcker att läsa för nöjes skull	[]	[]	[]	[]	[]
b, Låna böcker till skolarbete	[]	[]	[]	[]	[]
c, Arbete med läxor, uppgifter eller uppsatser	[]	[]	[]	[]	[]
d, Läsa tidningar	[]	[]	[]	[]	[]
e, Läsa böcker för nöjes skull	[]	[]	[]	[]	[]
f, lära mig saker som inte tillhör skolarbete	[]	[]	[]	[]	[]
g, Använda internet	[]	[]	[]	[]	[]

19. har din skola ett bibliotek?

Ja []

Nej []

**Avsnitt 5 (PISA 8) DINA STRATEGIER FÖR ATT LÄSA OCH FÖRSTÅ
TEXTER**

20. Läsuppgift: Du måste förstå och minnas informationen i en text.

hur bedömer du lämpligheten av följande strategier för att förstå och lägga texten på minnet?

Möjliga strategier

Poäng

helt olämpligt

mkt.

Lämpligt

a, jag koncentrerar mig på de delar som är lätta att förstå	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
b, jag läser snabbt igenom texten två gånger.	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]

c, När jag läst texten,

diskuterar jag den med andra

d, jag stryker under

viktiga delar

e, Jag sammanfattar

texten med egna ord

f, jag läser texten högt

för en annan person

Bilaga 2: Informationsbrev till eleven

Linnéuniversitetet Växjö

Till dig som är 15 år och läser svenska som andraspråk på [REDACTED].
Mitt namn är Sandra Axelsson och jag studerar vid Linnéuniversitetet i Växjö och håller just nu på med min kandidatuppsats inom ämnet *svenska som andraspråk*. Studien är inriktad emot att undersöka attityder som pojkar inom svenska som andraspråk har till litterär läsning. Min handledare heter Angela Marx Åberg och är lektor vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Min avsikt är att genomföra intervjuer med dig och några andra elever som har svenska som andraspråk, en i taget, för att förstå hur olika individer upplever läsning. Naturligtvis med ditt samtycke. Sedan sammanställs de olika intervjuerna och jag tittar på vilka likheter och skillnaden jag kan hitta i de svar som kommit fram.

Under arbetets gång kommer vi att tillämpa de allmänna regler som rör sekretess och anonymitet i forskningssammanhang. Det betyder att jag kommer att skydda din identitet genom fyra allmänna huvudkrav på forskningen, information-, samtycke-, konfidentialitet- samt nyttjandekrav. Med detta menas bland annat att jag är skyldig att tala om för dig hur och varför jag gör denna studie. Jag måste också se till att du samtycker till att delta i intervjun, du ska inte känna dig tvingad att vara med om du inte vill. Skolans eller ditt namn kommer inte att framgå i examensarbetet, dina lärare kommer inte heller att få tillgång till det material som samlas in under intervjun.

Jag är mycket tacksam att få ta del av ditt perspektiv, jag behöver ditt samtycke för att kunna genomföra detta. Med anledningen av detta är jag tacksam om du vill fylla i talongen nedan och lämna tillbaka den till mig. Har du fler frågor så tveka inte på att höra av er till följande mailadress: sa222ir@student.lnu.se

Jag () samtycker till att delta i studien.

Jag () samtycker inte till att delta i studien.

Namn:

Datum:

Bilaga 3: Informationsbrev till föräldrarna

Linnéuniversitetet Växjö

Till dig som är förälder till elev som läser svenska som andraspråk på [REDACTED].

Mitt namn är Sandra Axelsson och jag studerar vid Linnéuniversitetet i Växjö och håller just nu på med min kandidatuppsats inom ämnet *svenska som andraspråk*. Studien är inriktad emot att undersöka attityder som pojkar inom svenska som andraspråk har till litterär läsning. Min handledare heter Angela Marx Åberg och är lektor vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Min avsikt är att genomföra en intervju med ditt barn och några andra elever som har svenska som andraspråk, en i taget, för att förstå hur olika individer upplever läsning. Naturligtvis med ditt barns samtycke. Sedan sammanställs de olika intervjuerna och jag tittar på vilka likheter och skillnaden jag kan hitta i de svar som kommit fram.

Under arbetets gång kommer jag att tillämpa de allmänna regler som rör sekretess och anonymitet i forskningssammanhang. Det betyder att jag kommer att skydda ditt barns identitet genom fyra allmänna huvudkrav på forskningen, information-, samtycke-, konfidentialitet- samt nyttjandekrav. Med detta menas bland annat att jag är skyldig att tala om för ditt barn hur och varför jag gör denna studie. Ditt barn har frivilligt samtyckt till att delta i intervjun. Skolans eller ditt barns namn kommer inte att framgå i examensarbetet.

Har du frågor så tveka inte på att höra av er till följande mailadress:

sa222ir@student.lnu.se